

METODICKO-ORGANIZAČNÉ POKYNY

49. ročník Geografickej olympiády, kategórie E, F, G (ZŠ a OG)

školský rok 2020/2021

Cieľ súťaže:

Cieľom Geografickej olympiády je rozvíjať záujem žiakov o geografiu ako nosného predmetu poznávania krajiny a prírody. Nemalou mierou má prispieť k zvýšeniu a k aktualizácii úrovne vyučovania geografie na ZŠ a 1. stupni 8-ročných gymnázií. Má podporiť rozširovanie geografických vedomostí žiakov, ich praktických zručností v topografii, v záujmovej činnosti pri poznávaní a ochrane miestnej krajiny. Má viesť žiakov k pochopeniu sveta ako multikultúrneho priestoru, a tým k akceptovaniu zvykov, tradícií a spôsobu života obyvateľov iných krajín sveta. Vedie žiakov ku komplexnému chápaniu vzťahu prírody a spoločnosti, a tým vytvára vyvážený a zodpovedný vzťah k životnému prostrediu, k jeho ochrane a tvorbe. Zabezpečuje rozvíjanie environmentálneho myslenia a humanizuje vzťah človeka ku krajine a prírode. Podporuje všeľudské zásady a princípy vyjadrené v stratégii udržateľného rozvoja Zeme.

Účasť v súťaži:

Jednotlivci, žiaci 4. – 9. ročníka ZŠ a 1. stupeň 8-ročných gymnázií, ktorí majú záujem o geografiu.

Súťažné kategórie:

Základné školy	G kat. – 4. a 5. ročník	1. stupeň OG	–
	F kat. – 6. a 7. ročník		F kat. – 1. a 2. ročník
	E kat. – 8. a 9. ročník		E kat. – 3. a 4. ročník

Obsah súťaže:

Obsahom súťaže je prezentácia vedomostí z geografie a zručnosti v práci s atlasom a mapou.

Spôsob súťaže:

Súťaž prebieha písomnou formou a spočíva vo **vypracovaní úloh v teste**, ktorý má **dve časti**. Každá správna vedomosť alebo zručnosť má hodnotu jedného bodu. Celý test obsahuje úlohy **spolu za 100 bodov**.

V školskom a v okresnom kole v prvej časti súťaže žiaci vypracujú otázky a úlohy s hodnotou 60 b. v časovom limite max. 45 min., a to **z monotematického celku** bez atlasu (10 b.), **z tém stanovených v Metodicko-organizačných pokynoch (MOP)** pre daný ročník súťaže bez atlasu (40 b.) a **z poznatkov o miestnej krajine** bez atlasu (10 b.). Úlohy z poznatkov o miestnej krajine (ktorou sa myslí okolie školy, príslušné sídlo, príslušný okres, miestny región a pod.) pripravuje školská, resp. okresná odborná komisia GO. **Znenie úloh z poznatkov o miestnej krajine ako aj ich vypracovanie súťažiacimi postupujúcimi do vyššieho kola predloží školská, resp. okresná odborná komisia GO na požiadanie organizátorovi ktoréhokoľvek vyššieho kola GO.**

V druhej časti súťažiaci riešia úlohy zamerané **na preverenie zručnosti v práci s atlasom a mapou** a na orientáciu v teréne s použitím pomôcok a atlasov odporúčaných v MOP. Druhá časť má hodnotu 40 b. a časový limit stanovený na max. 60 min.

V krajskom a v celoštátnom kole v prvej časti súťaže žiaci vypracujú otázky a úlohy **z monotematického celku** bez atlasu (20 b.) a **z tém stanovených v MOP** pre daný ročník súťaže bez atlasu v hodnote 40 b. v časovom limite max. 45 min. **Druhá časť** obsahuje úlohy zamerané **na preverenie zručnosti v práci s atlasom a mapou** a na orientáciu v teréne s použitím pomôcok a atlasov odporúčaných v MOP. Druhá časť má hodnotu 40 b. a časový limit stanovený na max. 60 min.

Úspešným riešiteľom GO v jednotlivých kolách a kategóriách sa stáva žiak (žiačka), ktorý(á) dosiahne minimálne 55 bodov v školskom kole, 65 bodov v okresnom kole, 75 bodov v krajskom, resp. celoštátnom kole GO.

Priebeh tohto ročníka GO sa bude prispôbovať aktuálnej epidemiologickej situácii v SR, na základe rozhodnutí Úradu verejného zdravotníctva, MŠVVaŠ SR a IUVENTY – Slovenského inštitútu mládeže.

Pomocná literatúra pre prípravu otázok o miestnej krajine:

DUBCOVÁ, A. a kol., 2012. *Mikrogeografia - krajina okolo nás*. Nitra: UKF, 2012, 185 s. ISBN 978-80-558-0112-4.

ĎURAJKOVÁ, D., NOGOVÁ, M., 2014. *Tvorba testov v spoločenskovedných predmetoch*. Bratislava: 2014, 65 s. ISBN 978-80-565-0260-0. Dostupné na:

<https://mpc-edu.sk/autorgarant-vp/phdr-daniela-durajkova>

KRAMÁREKOVÁ, H., DUBCOVÁ, A., AHLERSOVÁ, A., 2001. *Geografia - okres Nitra v otázkach. Zbierka úloh geografickej olympiády pre ZŠ a OGY o miestnej krajine*. Nitra: Enigma, 2001, 74 s. ISBN 80-85471-53-1.

MADZIKOVÁ, A., KANCÍR, J., ZLACKÁ, A., 2003. *Geografia okresu Prešov: námety na úlohy pre geografickú olympiádu ZŠ a OG k miestnemu regiónu*. Prešov: Metodicko-pedagogické centrum, 2003, 41 s. ISBN 80-8045-286-5.

ŠKODOVÁ, M. (ed), 2013. *Regionálna geografia Horného Pohronia*. Harmanec: VKÚ, a. s. 2013, 84 s. ISBN 978-80-557-0585-9.

NEMČÍKOVÁ, M., 2009. *Región horné Požitavie*. Nitra: UKF, 2009, 84 s. ISBN 978-80-8094-609-8.

TOLMÁČI, L., 2003. *Didaktické testy v geografii*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2003, 121 s. ISBN 80-89080-45-6.

TOLMÁČI, L., 2006. *Geografické testové úlohy a testy*. Bratislava: KARTPRINT, 2006, 60 s. ISBN 80-88870-55-0.

Postup v súťaži:

Žiak spravidla **súťaží v kategórii, ktorá zodpovedá jeho ročníku**, v prípade záujmu môže súťažiť aj v kategórii zodpovedajúcej vyšším ročníkom (v jednom školskom roku vždy v tej istej kategórii vo všetkých kolách). **Žiak nemôže súťažiť v dvoch vekových kategóriách.**

Zo školského kola do okresného kola postupujú z každej kategórie (E, F, G) maximálne prví traja úspešní riešitelia. **Z okresného kola do krajského** postupujú maximálne prví traja úspešní riešitelia z kategórií F, E. (V okresnom a krajskom kole počet postupujúcich stanoví organizátor súťaže s prihliadnutím na svoje organizačné možnosti.)

Z krajského kola do celoštátneho kola postupujú prví štyria úspešní riešitelia z kategórie E.

V prípade, že sa na postupovej pozícii umiestni neúspešný riešiteľ, do vyššieho kola nepostupuje. Organizátor vyššieho kola môže namiesto neho pozvať iného úspešného riešiteľa, ktorý v nižšom kole skončil na nepostupovej pozícii (do okresného kola môže byť pozvaný úspešný riešiteľ školského kola, ktorý skončil na nepostupovej pozícii v niektorej ZŠ alebo v niektorom OG; do krajského kola môže byť pozvaný úspešný riešiteľ okresného kola, ktorý skončil na nepostupovej pozícii v niektorom okrese, podobne v celoštátnom kole v niektorom kraji), pričom rozhodujúcim kritériom pre postup je vyšší počet dosiahnutých bodov.

V prípade celkovej rovnosti bodov o umiestnení rozhodujú **lepšie výsledky v prvej časti testu** (v školskom a okresnom kole vrátane monotematickej časti a úloh z poznatkov o miestnej krajine). V prípade rovnosti bodov oboch častí testu o lepšom umiestnení rozhoduje **vyšší počet bodov za úlohy monotematickej časti** označené v teste symbolom *. V prípade rovnosti bodov všetkých častí testu (vrátane úloh monotematickej časti) komisia vyberie otázku z testu, na základe ktorej sa stanoví konečné poradie.

Prihlasovanie a dozor na celoštátnom kole:

Postupujúci súťažiaci do celoštátneho kola sa prihlásia v stanovenom termíne prostredníctvom elektronického formulára na internetovej stránke www.olympiady.sk. V časti GO/aktuálny ročník bude zverejnená aj pozvánka a pokyny pre účastníkov celoštátneho kola.

Oficiálny dozor, ktorý zabezpečí organizátor celoštátneho kola, zodpovedá za bezpečnosť súťažiacich v čase od registrácie až po jeho oficiálne ukončenie.

Monotematická časť: Národné parky SR

Anotácia: Symboly národných parkov, poloha, presahy do susedných štátov, rozloha, členenie na podcelky, geologické podložie a pôdny kryt, reliéf, vodstvo a klíma, vegetačná pokrývka, rastlinstvo a živočíšstvo vrátane chránených druhov, endemitov a reliktov, zaujímavosti a špecifiká.

Pomocná literatúra pre prípravu na monotematickú časť:

LACIKA, J., ONDREJKA, K., 2009. *Prírodné krásy Slovenska. Národné parky*. Bratislava: DAJAMA, 2009, 127 s. ISBN 978-80-89226-27-6.

Štátna ochrana prírody SR. *Národné parky*. Dostupné na: <http://www.sopsr.sk/web/?cl=13>

Oficiálne webové stránky národných parkov SR (uvedené aj na stránke Štátnej ochrany prírody SR vyššie).

Časový harmonogram súťaže a témy prvej časti testu:

Školské kolo* (do 4. 12. 2020) a okresné kolo (5. 2. 2021)	
Témy:	
kat. G 4. a 5. roč. ZŠ	<p>Tvar Zeme, zemepisná sieť <i>Anotácia: sieť rovnobežiek a poludníkov, určovanie polohy na zemskom povrchu, zemské pologule, významné rovnobežky a poludníky a ich súvis so vzájomnou polohou Slnka a Zeme počas roka a s distribúciou svetla a tepla.</i></p> <p>Pohyby Zeme <i>Anotácia: rotácia a obeh, ich dôsledky, súvis s kalendárom – dni rovnodennosti a slnovratov, polárny deň a noc.</i></p> <p>Planéty Slnčnej sústavy: <i>Anotácia: Planéty a ich najznámejšie mesiace, hlavné charakteristiky a vlastnosti, rozpoznanie podľa obrázka. Mesiac, jeho vlastnosti, mesačné fázy a ich vplyv na Zem. Zatmenia Slnka a Mesiaca.</i></p> <p>Známi objavitelia a cestovatelia <i>Anotácia: Významní svetoví a slovenskí objavitelia a cestovatelia, ich cesty, objavy, rekordy (Krištof Kolumbus, Fernão Magalhães, James Cook, Vasco da Gama, Móric Beňovský, Milan Rastislav Štefánik, František Kele, Roald Amundsen, Robert Scott, Peter Valušiak, Edmund Hillary, Jozef Psoťka, Zoltán Demján, Jean Jacques Cousteau, Jacques Piccard, Don Walsh, Juraj Gagarin, Valentína Tereškovová, Neil Armstrong, Vladimír Remek, Ivan Bella).</i></p>
kat. F 6. a 7. roč. ZŠ 1. a 2. OG	<p>Indický oceán <i>Anotácia: Indický oceán, jeho poloha, rozloha, podnebie, moria a morské prúdy, reliéf dna (panvy, priekopy, oceánske chrby) a charakteristické vlastnosti, špecifiká a zvláštnosti (napr. tropické búrky, výskyt tsunami a pod.), história objavovania, hospodárske využitie (doprava, nerastné suroviny, cestovný ruch, atď.), členitosť pobrežia, ostrovy a súostrovia, zálivy, prítoky, prístavy.</i></p> <p>Subtropické krajiny Afriky, Ázie a Európy <i>Anotácia: Všeobecné charakteristické vlastnosti subtropických krajín Afriky, Ázie a Európy, ich podnebie, vodstvo, pôdny kryt, rastlinstvo a živočíšstvo, hospodárske využitie, zaľudnenie a sídla, využitie pre cestovný ruch, environmentálne ohrozenia, špecifiká a zvláštnosti.</i></p>
kat. E 8. a 9. roč. ZŠ 3. a 4. OG	<p>Najznámejšie rieky sveta <i>Anotácia: Najznámejšie rieky jednotlivých kontinentov a ich prítoky, povodie, úmorie, základné charakteristiky toku (napr. ročný režim odtoku), hospodárske využitie (doprava, rybolov, suroviny pre priemysel, cestovný ruch, vodné diela atď.), environmentálne ohrozenia a pod.</i></p> <p>India <i>Anotácia: Poloha, rozloha a povrch, podnebie, vodstvo, rastlinstvo a živočíšstvo, pôdny kryt, nerastné suroviny a hospodárstvo, obyvateľstvo a jeho základné charakteristiky, najznámejšie sídla, turistické destinácie, členstvo a postavenie v medzinárodných zoskupeniach, špecifiká a zvláštnosti.</i></p> <p>Nížiny Slovenska <i>Anotácia: Nížiny Slovenska, ich poloha, rozloha, hustota zaľudnenia, osídlenie, pôdy, vodstvo, rastlinstvo a živočíšstvo, klíma, hospodárske využitie (poľnohospodárska a priemyselná činnosť, najväčšie sídla, suroviny, dopravné siete, využitie pre cestovný ruch atď.), environmentálne ohrozenia, a pod.</i></p>
<p>*V teste školského kola nemusia (ale môžu) byť zastúpené otázky zo všetkých tém stanovených pre toto kolo. Zostavovateľ testu si môže vybrať iba jednu tému alebo použiť viaceré.</p>	

Krajské kolo (16. 4. 2021)	
Témy:	
kat. F 6. a 7. roč. ZŠ 1. a 2. OG	<p>Najznámejšie púšte sveta</p> <p><i>Anotácia: Najznámejšie púšte a polopúšte jednotlivých kontinentov, ich poloha, rozloha, typy, formy reliéfu, charakteristika klímy, vodstvo, pôdny kryt, rastlinstvo a živočíšstvo, osídlenie a špecifiká života na púšti, nerastné suroviny a hospodárske využitie, environmentálne ohrozenia a pod.</i></p> <p>+ témy kat. F z nižších kôl</p>
kat. E 8. a 9. roč. ZŠ 3. a 4. OG	<p>Indický subkontinent</p> <p><i>Anotácia: Štáty Indického subkontinentu (India, Pakistan, Bangladéš, Bhután, Nepál, Srí Lanka), ich poloha, rozloha a povrch, podnebie, vodstvo, rastlinstvo a živočíšstvo, pôdny kryt, nerastné suroviny a hospodárstvo, obyvateľstvo a jeho základné charakteristiky, najznámejšie sídla, turistické destinácie, členstvo a postavenie v medzinárodných zoskupeniach, špecifiká a zvláštnosti.</i></p> <p>+ témy kat. E z nižších kôl</p>

Celoštátne kolo (21. – 22. 5. 2021)	
Témy:	
kat. E 8. a 9. roč. ZŠ 3. a 4. OG	<p>Irán*</p> <p><i>Anotácia: poloha, rozloha a povrch, podnebie, vodstvo, rastlinstvo a živočíšstvo, pôdny kryt, nerastné suroviny a hospodárstvo, obyvateľstvo a jeho základné charakteristiky, najvýznamnejšie sídla (Teherán, Isfahán, Širáz, Yazd, Mašhad, Tabríz, Hamadán a i.), turistické destinácie a pamiatky UNESCO (Džoga Zanbíl, Pasargadai, Persepolis, Súsy, Šušarský historický vodohospodársky systém a i.), členstvo a postavenie v medzinárodných zoskupeniach, špecifiká a zvláštnosti.</i></p> <p>+ témy kat. E z nižších kôl</p>

*Tému navrhol a anotáciu pripravil: PaedDr. Emil Vanyo zo ZŠ Drnava.

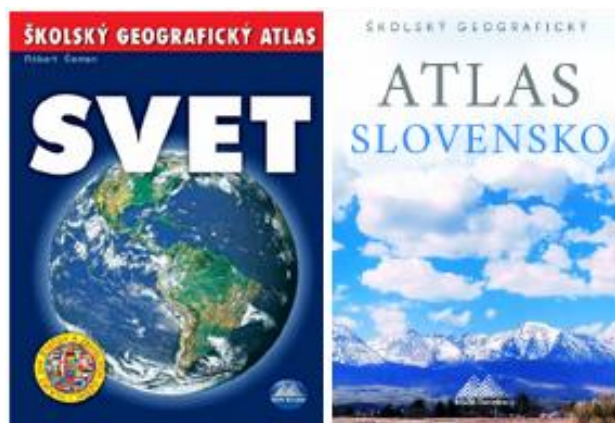
Učiteľia geografie na základných školách a osemročných gymnáziách sa môžu spolupodieľať na príprave tém pre jednotlivé kolá a kategórie súťaže. Návrhy tém pre školský rok 2020/21 vrátane krátkej anotácie môžu zasielať na adresy gabriela.novakova@uniba.sk alebo hkramarekova@ukf.sk do 31. 5. 2021.

Otázky v druhej časti testu jednotlivých kategórií sú pripravené s pomocou atlasov:

TOLMÁČI, L., MAGULA, A. a kol., 2019. *Školský geografický atlas SLOVENSKO*. 1. vydanie. Bratislava: MAPA Slovakia Plus, s. r. o., 2019, s. 82. ISBN 978-80-8067-324-6.

ČEMAN, R. a kol. 2019. *Školský geografický atlas SVET*. 4. doplnené a aktualizované vydanie. Bratislava: MAPA Slovakia Plus, s. r. o., 2019, 112 s. ISBN 978-80-8067-260-7.

Odporúčame, aby si súťažiaci všetkých kategórií priniesli na súťaž vyššie uvedené atlasy, ktoré budú použité pri príprave otázok v druhej časti testu.

Povolené pomôcky pri vypracovávaní testov:

Pravítko s ryskou, pravítko dlhé, uhlomer, pero, ceruzka, guma, kružidlo, kalkulačka, jazykový slovník, nitka, priesvitný alebo pauzovací papier, milimetrový papier, odporúčané atlasy.

Záverečné ustanovenia:

Organizátor je povinný najmenej 10 dní pred súťažou oznámiť účastníkom miesto, dátum, čas a podmienky súťažného kola. Výsledkovú listinu nižšieho kola je organizátor kola povinný do 7 dní zaslať organizátorovi vyššieho kola.

Výsledková listina má obsahovať nasledujúce údaje: meno a priezvisko súťažiaceho, názov a úplná adresa ZŠ alebo OG vrátane PSČ, ročník ZŠ alebo OG, meno a priezvisko učiteľa, ktorý zodpovedá za prípravu žiaka na GO, počet bodov dosiahnutý v jednotlivých častiach testu: prvá časť testu – body spolu i za jednotlivé položky (monotematická časť, časť z tém stanovených v MOP, v prípade školských a okresných kôl aj časť o miestnej krajine), druhá časť testu, celkový počet dosiahnutých bodov, umiestnenie, informáciu o úspešnosti/neúspešnosti riešiteľa v príslušnom kole.

Tieto Metodicko-organizačné pokyny sú rovnocenné s Organizačným poriadkom Geografickej olympiády.

Adresár krajských komisií GO pre ZŠ a OG:

- 1. Bratislavský kraj** – Doc. RNDr. Vladimír Slavík, CSc., predseda KK GO
Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra ekonomickej a sociálnej geografie, demografie a územného rozvoja, Mlynská dolina, Ilkovičova 6, Ch1-B1 č. 10, 842 15 Bratislava
+421 2 9014 9388, vladimir.slavik@uniba.sk
- 2. Trnavský kraj** – RNDr. František Klotton, predseda KK GO
Kocelova 29, 917 01 Trnava
+421 903 418 312, f.klotton@centrum.sk
- 3. Trenčiansky kraj** – RNDr. Hilda Kramáreková, PhD., predsedníčka KK GO
Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF, Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra
+421 37 640 86 38, hkramarekova@ukf.sk
- 4. Nitriansky kraj** – doc. RNDr. Alena Dubcová, CSc., predsedníčka KK GO
Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF, Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra
+421 37 640 86 36, adubcova@ukf.sk
- 5. Banskobystrický kraj** – RNDr. Martina Škodová, PhD., predsedníčka KK GO
Katedra geografie a krajinnej ekológie FPV UMB, Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica
+421 48 446 73 03, martina.skodova@umb.sk
- 6. Žilinský kraj** – PaedDr. Iveta Rakytová, PhD., podpredsedníčka KK GO
Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta, Katedra geografie, Hrabovská cesta 1, 034 01 Ružomberok
+421 44 432 68 42, iveta.rakytova@ku.sk
- 7. Prešovský kraj** – RNDr. Štefan Koco, PhD., podpredseda KK GO
Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta humanitných a prírodných vied, Katedra geografie a aplikovanej geoinformatiky, Ul. 17. novembra 1, 081 16 Prešov
+ 421 51 757 06 91, stefan.koco@unipo.sk
- 8. Košický kraj** – Mgr. Marián Kulla, PhD., podpredseda KK GO
Ústav geografie PV UPJŠ, Jesenná 5, 040 01 Košice
+421 55 652 85 63, marian.kulla@upjs.sk

Adresár autorského kolektívu GO pre ZŠ a OG:

Mgr. Gabriela Nováková, PhD., vedúca autorského kolektívu
Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra ekonomickej a sociálnej geografie, demografie a územného rozvoja, Mlynská dolina, Ilkovičova 6, B-1 č. 309 c, 842 15 Bratislava
+421 2 9014 9161, gabriela.novakova@uniba.sk

Mgr. Ingrid Bučeková, PhD.
Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra ekonomickej a sociálnej geografie, demografie a územného rozvoja, Mlynská dolina, Ilkovičova 6, Ch1-B1 č. 14, 842 15 Bratislava
+421 2 9014 2089, ingrid.bucekova@uniba.sk

RNDr. Hilda Kramáreková, PhD.

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF, Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra
+421 37 640 86 38, hkramarekova@ukf.sk

doc. RNDr. Alena Dubcová, CSc.

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF, Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra
+421 37 640 86 36, adubcova@ukf.sk

Preklad testov do maďarského jazyka:

RNDr. Ferenc Zirig

Zostavil: Autorský kolektív GO pre ZŠ a OG

Vydal: Slovenská komisia Geografickej olympiády a IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2020